Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (treće vijeće)

27. listopada 2016.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Pravosudna suradnja u građanskim stvarima – Nadležnost, priznavanje i izvršenje sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću – Uredba (EZ) br. 2201/2003 – Članak 15. – Upućivanje predmeta sudu druge države članice – Područje primjene – Uvjeti primjene – Sud koji je primjereniji – Najbolji interes djeteta“

U predmetu C-428/15,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Supreme Court (Vrhovni sud, Irska), odlukom od 31. srpnja 2015., koju je Sud zaprimio 4. kolovoza 2015., u postupku

Child and Family Agency

protiv

J. D.

uz sudjelovanje:

R. P. D.

SUD (treće vijeće),

u sastavu: L. Bay Larsen, predsjednik vijeća, M. Vilaras, J. Malenovský (izvjestitelj), M. Safjan i D. Šváby, suci,

nezavisni odvjetnik: M. Wathelet,

tajnik: L. Hewlett, glavna administratorica,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 12. svibnja 2016.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

— za Child and Family Agency, L. Jonker, *solicitor*, T. O'Leary, *SC*, i D. Leahy, *barrister*,

— za J. D., I. Robertson, *solicitor*, M. de Blacam, SC, i G. Lee, *BL*,

— za dijete R. P. D., G. Irwin, *solicitor*, i G. Durcan, *SC*, S. Fennell, *BL* i N. McDonnell, *BL*,

— za Irsku, E. Creedon, L. Williams i A. Joyce, u svojstvu agenata, uz asistenciju A. Carroll, *BL*,

* Jezik postupka: engleski

— za češku vladu, M. Smolek i J. Vláčil, u svojstvu agenata,

— za slovačku vladu, B. Ricziová, u svojstvu agenta,

— za Europsku komisiju, M. Wilderspin, u svojstvu agenta,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 16. lipnja 2016.,

donosi sljedeću

Presudu

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 15. Uredbe Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000 (SL 2003., L 338, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 133., i ispravak SL 2014., L 46, str. 22).

2 Zahtjev je upućen u okviru spora između Child and Family Agency (Agencija za djecu i obitelj, Irska, u daljnjem tekstu: Agencija) i J. D., o sudbini drugog djeteta potonje, maloljetnika R.-a.

Pravni okvir

3 Uvodne izjave 5., 12., 13. i 33. Uredbe br. 2201/2003 navode:

„(5) S ciljem osiguravanja jednakosti svakog djeteta, ova se Uredba odnosi na sve odluke o roditeljskoj odgovornosti, uključujući mjere za zaštitu djeteta, neovisno o bilo kakvoj vezi s bračnim predmetom.

[...]

(12) Nadležnost u predmetima povezanim s roditeljskom odgovornošću, utvrđena ovom Uredbom, temelji se u svjetlu zaštite interesa djeteta, posebno na kriteriju blizine. To znači da bi u prvome redu trebala biti nadležna država članica u kojoj dijete ima uobičajeno boravište, osim u određenim slučajevima mijenjanja djetetova boravišta ili u skladu sa sporazumom između nositelja roditeljske odgovornosti.

(13) U interesu djeteta, ova Uredba omogućuje, kao izuzetak i pod određenim uvjetima, da nadležni sud može prepustiti rješavanje predmeta sudu druge države članice ako je taj sud prikladniji za rješavanje tog predmeta. Međutim, u tome slučaju sudu kojem je ustupljen predmet ne bi trebalo biti dopušteno da predmet uputi trećem sudu.

[...]

(33) Ova Uredba priznaje temeljna prava i poštuje načela Povelje o temeljnim pravima Europske unije. Ona posebno nastoji osigurati poštovanje temeljnih prava djeteta, opisanih u članku 24. Povelje o temeljnim pravima Europske unije.”

4 Članak 1. Uredbe br. 2201/2003, naslovljen „Područje primjene”, određuje:

„1. Ova se Uredba primjenjuje, bez obzira na prirodu suda, u građanskim stvarima koje se odnose na:

[...]

(b) dodjelu, izvršavanje, prijenos, ograničenje ili oduzimanje roditeljske odgovornosti.

2. Stvari iz stavka 1. točke (b) mogu se odnositi na:

(a) pravo na roditeljsku skrb i pravo na kontakt s djetetom;

[...]

(d) smještaj djeteta kod udomitelja ili u ustanovu;

[...]”

5 Članak 2. točka 7. te uredbe navodi da, u svrhe te uredbe:

„izraz ‚roditeljska odgovornost’ označava prava i obveze koje se odnose na dijete ili njegovu imovinu, koja su sudskom odlukom dodijeljena fizičkoj ili pravnoj osobi, primjenom prava ili sporazumom s pravnim učinkom. Ovaj izraz uključuje i prava roditeljske skrbi i odgoja djeteta te prava na kontakt s djetetom”.

6 Poglavlje II. navedene uredbe, naslovljeno „Nadležnost”, sadržava, među ostalim, odjeljak 2., naslovljen „Roditeljska odgovornost”, koji u člancima 8. do 15. predviđa skup pravila o nadležnosti sudova država članica u tom području.

7 Članak 8. te uredbe, naslovljen „Opća nadležnost”, u stavku 1. propisuje:

„Sudovi države članice nadležni su u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću prema djetetu koje ima uobičajeno boravište u državi članici u trenutku pokretanja postupka.”

8 Sukladno odredbama članka 15. Uredbe br. 2201/2003, naslovljenog „Prijenos nadležnosti na sud koji je primjereniji za rješavanje”:

„1. Iznimno, sudovi države članice koji imaju stvarnu nadležnost mogu, ako smatraju da bi sud druge države članice, s kojom je dijete posebno povezano, mogao bolje rješavati predmet, ili neki posebni dio predmeta, i ako je to u interesu djeteta:

(a) zastati s rješavanjem predmeta ili dijela predmeta i pozvati stranke da podnesu zahtjev sudu te države članice u skladu sa stavkom 4.; ili

(b) zahtijevati od suda druge države članice da se proglasi nadležnim u skladu sa stavkom 5.

2. Stavak 1. primjenjuje se:

(a) na zahtjev stranke; ili

(b) po službenoj dužnosti; ili

(c) na zahtjev suda druge države članice s kojom je dijete posebno povezano, u skladu sa stavkom 3.

Prijenos po službenoj dužnosti ili na zahtjev suda druge države članice mora prihvatiti barem jedna stranka.

3. Smatra se da je dijete posebno povezano s nekom državom članicom, kao što je spomenuto u stavku 1., ako je u toj državi članici:

(a) dijete dobilo uobičajeno boravište nakon pokretanja postupka pred sudom iz stavka 1.; ili

(b) je u njoj bilo prethodno uobičajeno boravište djeteta; ili

(c) je dijete njezin državljanin; ili

(d) je u njoj uobičajeno boravište nositelja roditeljske odgovornosti; ili

(e) se u njoj nalazi imovina djeteta, a predmet se odnosi na upravljanje, čuvanje ili raspolaganje njegovom imovinom.

4. Sud države članice koji je stvarno nadležan određuje vremenski rok za pokretanje postupka pred sudovima druge države članice u skladu sa stavkom 1.

Ako u tome roku nije pokrenut postupak pred tim sudovima, sud pred kojim je pokrenut postupak nastavlja biti nadležan u skladu s člancima 8. do 14.

5. Sudovi te druge države članice mogu, ako to opravdavaju posebne okolnosti u predmetu, u svrhe zaštite interesa djeteta, prihvatiti nadležnost u roku od šest mjeseci [tjedana] od pokretanja postupka pred tim sudovima, u skladu sa stavkom 1. točkom (a) ili (b). U tom slučaju, sud pred kojim je prvotno pokrenut postupak proglašava se nenadležnim. U protivnome, sud pred kojim je prvotno pokrenut postupak nastavlja biti nadležan u skladu s člancima 8. do 14.

6. Sudovi surađuju u svrhe ovog članka, izravno ili putem svojih središnjih tijela, određeni[h] u skladu s člankom 53.”

Glavni postupak i prethodna pitanja

9 J. D. je državljanka Ujedinjene Kraljevine.

10 Njezino prvo dijete smješteno je 2010. u ustanovu u Ujedinjenoj Kraljevini, nakon utvrđenja da J. D. pati od poremećaja osobnosti kvalificiranog kao „asocijalno ponašanje”, s jedne strane, te da je provodila fizičko nasilje nad tim djetetom, s druge strane.

11 Dok je još imala boravište u toj državi članici, J. D. se 27. kolovoza 2014. podvrgnula prenatalnoj ocjeni koju su provele vlasti za zaštitu djece u mjestu njezina boravišta, u očekivanju rođenja njezina drugog djeteta, R.-a, s obzirom na njezinu medicinsku i obiteljsku anamnezu. Iz te procjene je osobito proizašlo da je R. D. pokazala privrženost prema svom prvom djetetu, da je R.-ovo rođenje smatrala pozitivnim, da je obavila pripreme glede njegova rođenja, i da je, osobito, izrazila spremnost na suradnju sa socijalnim radnicima u tom okviru. Nadležna tijela ocijenila su, međutim, da je R. trebao biti smješten u udomiteljsku obitelj, u očekivanju pokretanja postupka posvojenja od strane treće osobe.

12 R. D. je tada otkazala najam i prodala svoju imovinu u Ujedinjenoj Kraljevini, prije nego se nastanila u Irskoj, 29. rujna 2014. R. je rođen u toj drugoj državi članici, 25. listopada 2014. Oboje otada tamo imaju boravište.

13 Nedugo nakon R.-ova rođenja, Agencija je zatražila od nadležnog District Courta (Okružni sud, Irska) da naloži da se to dijete smjesti u udomiteljsku obitelj. Taj je zahtjev, međutim, odbijen jer su dokazi glasinama iz Ujedinjene Kraljevine na kojima se temeljio bili nedopušteni.

14 Nakon što mu je Agencija uputila žalbu, nadležni Circuit Court (Regionalni sud, Irska) naložio je privremeni smještaj R.-a u udomiteljsku obitelj. Ta je mjera otada redovito obnavljana. J. D. je, međutim, dobila pravo na kontakt s djetetom, koji je koristila.

15 Agencija je, osim toga, zatražila od High Courta (Visoki sud, Irska) da nadležnost za rješavanje predmeta prenese na High Court of Justice (England & Wales) (Visoki sud (Engleska i Wales), Ujedinjena Kraljevina), na temelju članka 15. Uredbe br. 2201/2003. R.-ov skrbnik *ad litem* podupro je taj zahtjev.

16 Presudom od 26. ožujka 2015., High Court (Visoki sud) ovlastio ja Agenciju da od tog suda zatraži da se proglasi nadležnim u odnosnom predmetu.

17 J. D. je zatražila dopuštenje za podnošenje žalbe protiv te presude izravno Supreme Courtu (Vrhovni sud, Irska), koji je, nakon saslušanja stranaka, prihvatio njezin zahtjev.

18 U svojoj odluci kojom se upućuje prethodno pitanje, Supreme Court (Vrhovni sud) pita se, kao prvo, može li se članak 15. Uredbe br 2201/2003 primjenjivati u tužbi čiji je predmet postupak smještaja pokrenut na temelju javnog prava, poput onog koji se vodi pred tim sudom, usprkos činjenici da nijedan postupak trenutačno nije u tijeku u Ujedinjenoj Kraljevini i da izjava o nadležnosti sudova te države članice zahtijeva, nadalje, da tijela za zaštitu djece navedene države članice prihvate postupati u predmetu R.-a, pokretanjem takvog postupka na temelju njihova unutarnjeg prava.

19 Nadalje, sud koji je uputio zahtjev pita se kako tumačiti pojam „najboljeg interesa djeteta” iz članka 15. Uredbe br. 2201/2003. Mišljenja je da taj članak ne zahtijeva da sud koji je redovno nadležan za rješavanje predmeta provede cjelovito ispitivanje najboljeg interesa djeteta, kada razmatra prenošenje nadležnosti za rješavanje predmeta na sud druge države članice za koji smatra da je primjereniji za rješavanje. Smatra da sud koji je redovno nadležan mora obaviti sažetu ocjenu tog pitanja, s obzirom na načelo da je u najboljem interesu djeteta da to obavi sud koji je najprimjereniji za rješavanje situacije, ostavljajući sudu druge države članice da provede temeljitiju analizu.

20 Naposljetku, sud koji je uputio zahtjev pita se koje elemente treba uzeti u obzir u okviru takve sažete ocjene. S tim u svezi, ističe da je J. D. zakonito napustila Ujedinjenu Kraljevinu i naselila se u Irskoj prije R.-ova rođenja, pitajući se pritom je li ipak moguće uzeti u obzir činjenicu da je njezino preseljenje bilo motivirano strahom da će joj službe za zaštitu djece prve od tih dviju država članica oduzeti to dijete.

21 U tim je okolnostima Supreme Court (Vrhovni sud) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Primjenjuje li se članak 15. Uredbe 2201/2003 na javnopravne tužbe lokalnog tijela države članice povodom skrbništva ako bi, u slučaju da se sud druge države članice proglasi nadležnim to dovelo do potrebe da drugo tijelo pokrene drugi postupak na temelju drugog pravnog akta te eventualno, a možda i vjerojatno, u pogledu različitog činjeničnog stanja?

2. Ako je tome tako, u kojoj bi mjeri, i bi li uopće, sud u obzir trebao uzeti vjerojatan utjecaj bilo kakvog zahtjeva na temelju članka 15., pod pretpostavkom da se isti prihvati, na pravo slobode kretanja obuhvaćenih pojedinaca?

3. Ako se ‚najbolji interes' djeteta iz članka 15. stavka 1. Uredbe br. 2201/2003 odnosi samo na odluku o sudskoj nadležnosti, koje čimbenike sud na tom temelju treba uzeti u obzir, a koji već nisu razmotreni prilikom utvrđivanja je li drugi sud ‚primjereniji'?

4. Može li sud za potrebe članka 15. Uredbe br. 2201/2003 uzeti u obzir materijalno pravo, postupovne odredbe ili sudsku praksu dotične države članice?

5. U kojoj bi mjeri nacionalni sud prilikom razmatranja članka 15. Uredbe br. 2201/2003, trebao uzeti u obzir posebne okolnosti slučaja, uključujući želju majke da se preseli izvan dosega socijalne službe njene države podrijetla te nakon toga rodi svoje dijete u drugoj državi čiji sustav socijalne službe smatra povoljnijim?

6. Koje točno okolnosti nacionalni sud treba uzeti u obzir prilikom utvrđivanja koji je sud prikladniji za odlučivanje u predmetu?"

Postupak pred Sudom

22 Sud koji je uputio zahtjev zatražio je da se ovaj predmet vodi po hitnom postupku, predviđenom u članku 23.a Statuta Suda Europske unije i članku 107. Poslovnika Suda.

23 Sud je 14. kolovoza 2015. odlučio, na prijedlog suca izvjestitelja, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da ne treba prihvatiti taj zahtjev, nakon što je naveo da se na temelju okolnosti iznesenih njemu u prilog ne može utvrditi postojanje hitnosti koja se zahtijeva kao opravdanje za primjenu navedenog postupka.

24 Odlučio je, međutim, tom predmetu dati prednost pri odlučivanju, primjenom članka 53. stavka 3. Poslovnika.

Zahtjev za ponovno otvaranje usmenog dijela postupka

25 Nakon iznošenja mišljenja nezavisnog odvjetnika, 16. lipnja 2016., Agencija i Irska aktima podnesenima tajništvu Suda 5. i 19. kolovoza 2016. zatražile su ponovno otvaranje usmenog dijela postupka, pozivajući se na potrebu pojašnjenja predstavljanja postupovnog okvira glavnog postupka, koje je izvršio sud koji je uputio zahtjev.

26 S tim u svezi, članak 83. Poslovnika predviđa da Sud može, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, u bilo kojem trenutku naložiti ponovno otvaranje usmenog dijela postupka, osobito kada smatra da stvar nije dovoljno razjašnjena.

27 U ovom slučaju Sud, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, smatra, međutim, da je stvar dovoljno razjašnjenja, s obzirom na to da se elementi potrebni za odlučivanje nalaze u spisu i da su zainteresirane strane mogle zauzeti stajalište o tom pitanju i pisanim i usmenim putem. Stoga nema mjesta određivanju ponovnog otvaranja usmenog dijela postupka.

O prethodnim pitanjima

Prvo pitanje

28 Svojim prvim pitanjem, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 15. Uredbe br. 2201/2003 tumačiti na način da se primjenjuje u slučaju tužbe u području zaštite djece, koju je nadležno tijelo države članice podnijelo na temelju javnog prava, poput one o kojoj je riječ u glavnom postupku, ako

izjava o nadležnosti suda druge države članice zahtijeva, nadalje, da tijelo te druge države članice pokrene postupak odvojen od onoga pokrenutog u prvoj državi članici, na temelju svog unutarnjeg prava i s obzirom na možebitno različite činjenične okolnosti.

29 Treba, najprije, napomenuti da se članak 15. Uredbe br. 2201/2003 nalazi u odjeljku 2. poglavlja II. tog propisa, kojim se utvrđuje skup pravila o nadležnosti u predmetima iz područja roditeljske odgovornosti, s jedne strane, i da taj članak predviđa posebno pravilo o nadležnosti, kojim se odstupa od pravila o općoj nadležnosti kojima se sudovi mjesta uobičajenog boravišta djeteta određuju kao stvarno nadležni za rješavanje tih predmeta, a koje je navedeno u članku 8. navedene uredbe, s druge strane.

30 Uzimajući u obzir strukturu odjeljka 2. poglavlja II. Uredbe br. 2201/2003 i mjesta koje u njemu zauzima članak 15., valja smatrati da je materijalno područje primjene tog članka jednako onome skupa pravila o nadležnosti predviđenih tim odjeljkom, a osobito članka 8. navedene uredbe (vidjeti, u tom smislu, presudu od 19. studenoga 2015., P, C-455/15 PPU, EU:C:2015:763, t. 44.).

31 S tim u svezi, iz teksta članka 1. stavaka 1. i 2. Uredbe br. 2201/2003 proizlazi, doduše, da se ta pravila o nadležnosti primjenjuju u „građanskim stvarima" koje se odnose na dodjelu, izvršavanje, prijenos, ograničenje ili oduzimanje roditeljske odgovornosti, kako je potonja definirana u članku 2. točki 7. navedene uredbe.

32 Međutim, Sud je već u više navrata presudio da pravila o nadležnosti predviđena Uredbom br. 2201/2003 u području roditeljske odgovornosti treba tumačiti, s obzirom na uvodnu izjavu 5. te uredbe, na način da se primjenjuju u predmetima iz područja roditeljske odgovornosti čiji je cilj usvajanje mjera za zaštitu djece, uključujući slučaj kada se na temelju unutarnjeg prava države članice smatra da ta pravila potpadaju u javno pravo (vidjeti, u tom smislu, presude od 27. studenoga 2007., C, C-435/06, EU:C:2007:714, t. 34., 50. i 51.; od 2. travnja 2009., A, C-523/07, EU:C:2009:225, t. 24. i 27. do 29., i od 26. travnja 2012., Health Service Executive, C-92/12 PPU, EU:C:2012:255, t. 60. i 61.).

33 Iz prethodno navedenog proizlazi da se članak 15. Uredbe br. 2201/2003 primjenjuje u slučaju tužbe u području zaštite djece, koju je nadležno tijelo države članice podnijelo na temelju javnog prava i čiji je cilj usvajanje mjera koje se odnose na roditeljsku odgovornost.

34 Nadalje, glede pitanja može li se članak 15. Uredbe br. 2201/2003 primjenjivati u slučaju kada izjava o nadležnosti suda druge države članice zahtijeva, nadalje, da tijelo te države pokrene postupak odvojen od onoga pokrenutog u prvoj državi članici, na temelju svog unutarnjeg prava i s obzirom na možebitno različite činjenične okolnosti, treba napomenuti da iz stavka 1. tog članka proizlazi da takva izjava podliježe uvjetu da su pred odnosnim sudom zahtjev podnijele stranke u postupku ili nadležni sud te prve države članice.

35 Suprotno tome, ni iz tog članka ni iz ijednog drugog članka Uredbe br. 2201/2003 ne proizlazi da takav zahtjev, koji su podnijele stranke u postupku ili redovno nadležni sud države članice, podliježe dodatnom postupovnom uvjetu uz onaj naveden u prethodnoj točki.

36 Međutim, budući da se nacionalno postupovno pravilo da izjava o nadležnosti suda druge države članice zahtijeva, nadalje, da tijelo te države pokrene postupak različit od onoga pokrenutog u prvoj državi članici, može primjenjivati tek nakon odluke kojom je redovno nadležni sud te prve države članice zatražio prenošenje nadležnosti za rješavanje predmeta na sud druge države članice, u skladu sa stavkom 1. članka 15. Uredbe br. 2201/2003 i odluke kojom se taj drugi sud proglasio nadležnim na temelju stavka 5. tog članka, ono se ne može smatrati preprekom za donošenje takvih odluka.

37 Nadalje, članku 15. Uredbe br. 2201/2003 ne protivi se mogućnost da pokretanje odvojenog postupka od strane tijela druge države članice navede sud te druge države članice na to da uzme u obzir činjenične okolnosti različite od onih koje je mogao uzeti u obzir izvorno nadležni sud. Suprotno tome, takva je mogućnost svojstvena mehanizmu prijenosa nadležnosti na sud koji je primjereniji, ustanovljenom tim člankom.

38 S obzirom na prethodno navedene razloge, na prvo pitanje valja odgovoriti da članak 15. Uredbe br. 2201/2003 treba tumačiti na način da se primjenjuje u slučaju tužbe u području zaštite djece, koju je nadležno tijelo države članice podnijelo na temelju javnog prava, poput one o kojoj je riječ u glavnom postupku, i čiji je cilj usvajanje mjera koje se odnose na roditeljsku odgovornost, ako izjava o nadležnosti suda druge države članice zahtijeva, nadalje, da tijelo te druge države članice pokrene postupak odvojen od onoga pokrenutog u prvoj državi članici, na temelju svog unutarnjeg prava i s obzirom na možebitno različite činjenične okolnosti.

Treće, četvrto i šesto pitanje

39 Svojim trećim, četvrtim i šestim pitanjem, sud koji je uputio zahtjev pita, u biti, kako tumačiti i atikulirati pojmove „primjerenijeg" suda i „najboljeg interesa djeteta" iz članka 15. stavka 1. Uredbe br. 2201/2003.

40 Članak 15. stavak 1. Uredbe br. 2201/2003 predviđa da sudovi države članice koji imaju stvarnu nadležnost mogu zatražiti prijenos nadležnosti za rješavanje tog predmeta ili dijela predmeta na sud druge države članice, s kojom je dijete posebno povezano, ako smatraju da bi taj sud mogao bolje rješavati predmet i ako je to u najboljem interesu djeteta.

41 Budući da pojmovi „primjerenijeg" suda i „najboljeg interesa djeteta", u smislu te odredbe, nisu definirani nijednom drugom odredbom Uredbe br. nº 2201/2003, valja ih tumačiti uzimajući u obzir kontekst u kojem se javljaju i ciljeve koji se tom uredbom žele postići.

42 Kao prvo, treba napomenuti da iz uvodne izjave 12. Uredbe br. 2201/2003 proizlazi da su pravila o nadležnosti utvrđena tom Uredbom u području roditeljske odgovornosti oblikovana uzimajući u obzir najbolji interes djeteta.

43 Uvjet da prijenos nadležnosti za rješavanje predmeta na sud druge države članice mora biti u najboljem interesu djeteta predstavlja, kao što je, u biti, naveo nezavisni odvjetnik u točki 70. svog mišljenja, izraz vodećeg načela koje je zakonodavac slijedio prilikom stvaranja te uredbe, s jedne strane, i koje mora odrediti način njezine primjene u predmetima koji se odnose na roditeljsku odgovornost, s druge strane (vidjeti, u tom smislu, presude od 11. srpnja 2008., Rinau, C-195/08 PPU, EU:C:2008:406, t. 51.; od 1. listopada 2014., E., C-436/13, EU:C:2014:2246, t. 45., i od 12. studenoga 2014., L, C-656/13, EU:C:2014:2364, t. 48.).

44 S tim u svezi, valja također navesti da se uzimanjem u obzir najboljeg interesa djeteta, u okviru Uredbe br. 2201/2003, želi, kao što proizlazi iz uvodne izjave 33. te uredbe, osigurati poštovanje temeljnih prava djeteta (vidjeti, u tom smislu, presude od 23. prosinca 2009., Detiček, C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, t. 53. do 55., i od 5. listopada 2010., McB., C-400/10 PPU, EU:C:2010:582, t. 60.).

45 Kako bi se osiguralo uzimanje u obzir najboljeg interesa djeteta prilikom primjene pravila o nadležnosti utemeljenih Uredbom br. 2201/2003 u području roditeljske odgovornosti, zakonodavac Unije koristio je, kao što je vidljivo iz uvodne izjave 12. te uredbe, kriterij bliskosti.

46 Prema tom kriteriju, nadležnost sudova država članica u području roditeljske odgovornosti utvrđuje se u pravilu, u skladu s člankom 8. stavkom 1. Uredbe br 2201/2003, prema mjestu uobičajenog boravišta djeteta u trenutku pokretanja postupka pred tim sudom.

47 Međutim, članak 15. stavak 1. Uredbe br 2201/2003 omogućuje prijenos nadležnosti za rješavanje određenog predmeta sudu države članice različite od one čiji sud je redovno nadležan, pod uvjetom da, kao što proizlazi iz uvodne izjave 13. te uredbe, takav prijenos mora ispunjavati posebne uvjete, s jedne strane, i da do njega može doći samo u iznimnim slučajevima, s druge strane.

48 Stoga, pravilo o prijenosu nadležnosti na sud druge države članice, predviđeno u članku 15. stavku 1. Uredbe br. 2201/2003, predstavlja posebno pravilo o nadležnosti kojim se odstupa od općeg pravila o nadležnosti iz članka 8. stavka 1. navedene uredbe te ga se zato mora tumačiti strogo (vidjeti, po analogiji, presude od 23. prosinca 2009., Detiček, C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, t. 38., i od 21. listopada 2015., Gogova, C 215/15, EU:C:2015:710, t. 41.).

49 U tom kontekstu, članak 15. stavak 1. Uredbe br. 2201/2003 treba tumačiti na način da sud države članice koji je redovno nadležan za rješavanje određenog predmeta mora, kako bi mogao zatražiti prijenos nadležnosti na sud druge države članice, moći oboriti čvrstu presumpciju u prilog zadržavanja vlastite nadležnosti koja proizlazi iz te uredbe, kao što je naveo nezavisni odvjetnik u točki 90. svojeg mišljenja.

50 Konkretnije, valja podsjetiti, kao prvo, da se, na temelju članka 15. stavka 1. Uredbe br. 2201/2003, prijenos nadležnosti u predmetu koji se odnosi na roditeljsku odgovornost, od strane suda države članice, može izvršiti samo na sud druge države članice s kojom je dijete o kojem je riječ „posebno povezano”.

51 Kako bi se utvrdilo postojanje takve povezanosti u određenom predmetu, valja se pozvati na elemente navedene taksativno u članku 15. stavku 3. točkama (a) do (e) Uredbe br. 2201/2003. Iz toga proizlazi da se predmeti u kojima ti elementi nedostaju odmah isključuju iz mehanizma prijenosa.

52 Valja utvrditi da svi ti elementi potvrđuju - ako ne izričito, onda barem u biti - blisku povezanost djeteta o kojem je riječ u predmetu s državom različitom od one čiji je sud nadležan za postupanje u predmetu na temelju članka 8. stavka 1. te uredbe.

53 Naime, prva dva elementa odnose se na boravište koje je dijete o kojem je riječ steklo u drugoj odnosnoj državi članici, bilo prije ili nakon ’pokretanja postupka pred redovno nadležnim sudom. Treći element odnosi se na državljanstvo djeteta. Četvrti element utvrđuje, u relevantnim sporovima, odnos bliske povezanosti navedenog djeteta s drugom državom članicom zbog imovine koju u njoj ima. Naposljetku, peti element temelji se na odnosu bliske povezanosti koje dijete, posredstvom svojih članova obitelji, ima s drugom državom članicom.

54 S obzirom na narav tih elemenata, valja utvrditi da, prilikom primjene članka 15. stavka 1. Uredbe br. 2201/2003 u određenom predmetu, nadležni sud mora usporediti važnost i jačinu odnosa „opće” povezanosti koju ima s djetetom o kojem je riječ, na temelju članka 8. stavka 1. te uredbe, s važnošću i jačinom odnosa svojstvenih „posebnoj” povezanosti dokazane pomoću jednog ili više elemenata navedenih u članku 15. stavku 3. Navedene uredbe koji u konkretnom slučaju postoje između tog djeteta i određenih drugih država članica.

55 Međutim, postojanje „posebne povezanosti”, u smislu članka 15. stavka 1. Uredbe br. 2201/2003, relevantne u okolnostima slučaja, djeteta i druge države članice ne povlači, kao takvo, nužno za sobom pitanje je li sud te druge države članice „primjereniji za rješavanje predmeta”, u smislu te odredbe, od nadležnog suda ni pitanje, ako je tome tako, je li prijenos nadležnosti na potonji sud u najboljem interesu djeteta.

56 Stoga je također na nadležnom sudu da odredi, kao drugo, postoji li u drugoj državi članici s kojom je dijete posebno povezano sud koji je primjereniji za rješavanje predmeta.

57 U tu svrhu, nadležni sud mora utvrditi hoće li prijenos nadležnosti na taj drugi sud donijeti stvarnu i konkretnu dodanu vrijednost za donošenje odluke u svezi s djetetom, u usporedbi s mogućnošću da nadležni sud zadrži nadležnost. U tom okviru može uzeti u obzir, među ostalim elementima, postupovna pravila druge države članice, poput onih koja se primjenjuju na prikupljanje dokaza potrebnih za rješavanje predmeta. S druge strane, nadležni sud ne smije pri takvoj ocjeni uzeti u obzir materijalno pravo te druge države članice koje bi sud te potonje mogao primijeniti ako bi na njega bila prenesena nadležnost za rješavanje predmeta. Naime, takvo uzimanje u obzir bilo bi protivno načelima uzajamnog povjerenja između država članica i uzajamnog priznavanja sudskih odluka, na kojima se temelji Uredba br. 2201/2003 (vidjeti, u tom smislu, presude od 23. prosinca 2009., Detiček, C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, t. 45., i od 15. srpnja 2010., Purrucker, C-256/09, EU:C:2010:437, t. 70. i 71.).

58 Kao treće i posljednje, zahtjev da prijenos nadležnosti mora biti u najboljem interesu djeteta znači da nadležni sud mora osigurati, s obzirom na posebne okolnosti slučaja, da predviđeni prijenos nadležnosti s potonjeg na sud druge države članice neće imati štetan utjecaj na položaj djeteta o kojem je riječ.

59 U tu svrhu, nadležni sud mora ocijeniti mogući negativan utjecaj takvog prijenosa nadležnosti na emocionalne, obiteljske i društvene odnose djeteta o kojem je riječ u predmetu ili na njegov materijalni položaj.

60 U tom kontekstu, nadležni sud može također odlučiti, na temelju članka 15. stavka 1. Uredbe br. 2201/2003 da će zatražiti prijenos nadležnosti, ali ne cijelog predmeta, nego samo njegova određenog dijela, ako to njegove okolnosti opravdavaju. Takva mogućnost može se osobito predvidjeti kada se odnos bliske povezanosti s drugom državom članicom ne odnosi izravno na dijete kao takvo nego na jednog od nositelja roditeljske odgovornosti, iz razloga navedenog u članku 15. stavku 3. točki (d) Uredbe br. 2201/2003.

61 Iz gore navedenih razloga, na treće, četvrto i šesto pitanje valja odgovoriti da članak 15. stavak 1. Uredbe br. 2201/2003 treba tumačiti na način da:

— kako bi mogao ocijeniti da je sud druge države članice, s kojom je dijete posebno povezano, primjereniji za rješavanje, nadležni sud države članice mora osigurati da prijenos nadležnosti za rješavanje predmeta na takav sud donosi stvarnu i konkretnu dodanu vrijednost za rješavanje predmeta, uzimajući u obzir osobito postupovna pravila koja se primjenjuju u toj drugoj državi članici;

— kako bi mogao ocijeniti da je takav prijenos nadležnosti u najboljem interesu djeteta, nadležni sud države članice mora posebice osigurati da taj prijenos neće imati štetan utjecaj na položaj djeteta.

Drugo i peto pitanje

62 Svojim drugim i petim pitanjem, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 15. stavak 1. Uredbe br. 2201/2003 tumačiti na način da nadležni sud države članice mora prilikom primjene te odredbe u predmetu koji se odnosi na predmetnu roditeljsku odgovornost uzeti u obzir utjecaj mogućeg prijenosa nadležnosti za rješavanje tog predmeta na sud druge države članice na pravo na slobodu kretanja odnosnih osoba ili razlog zbog kojeg je majka djeteta o kojem je riječ iskoristila to pravo prije pokretanja postupka pred tim sudom.

63 S tim u svezi, valja podsjetititi da je, kao što je navedeno u točki 42. ove presude, pravilo iz članka 15. stavka 1. Uredbe br. 2201/2003 osmišljeno, kao i druga pravila nadležnosti predviđena tom uredbom u području roditeljske odgovornosti, s obzirom na najbolji interes djeteta, i da pitanje je li, u danom

slučaju, prijenos nadležnosti za rješavanje predmeta u najboljem interesu djeteta podrazumijeva, posebice, kao što je navedeno u točki 58. ove presude, da treba provjeriti da takav prijenos nadležnosti neće imati štetan utjecaj na položaj djeteta o kojem je riječ.

64 Iz toga slijedi da je rizik od štetnog utjecaja mogućeg prijenosa nadležnosti za rješavanje predmeta na pravo slobode kretanja djeteta o kojem je riječ dio elemenata koje treba uzeti u obzir prilikom primjene članka 15. stavka 1. Uredbe br. 2201/2003.

65 Međutim, razmatranja koja se odnose na druge osobe na koje se može odnositi predmet ne bi se, u načelu, trebala uzeti u obzir, osim ako su također relevantna za ocjenu navedenog rizika za dijete.

66 Slijedom toga, nadležni sud neće uzeti u obzir mogući utjecaj takvog prijenosa nadležnosti na pravo na slobodno kretanje drugih odnosnih osoba, uključujući majku djeteta o kojem je riječ, pod uvjetom da ne mogu imati štetne posljedice na položaj tog djeteta. Isto vrijedi i za razlog zbog kojeg je majka djeteta iskoristila svoje pravo na slobodno kretanje prije pokretanja postupka pred nadležnim sudom.

67 Iz toga slijedi da na drugo i peto pitanje valja odgovoriti da članak 15. stavak 1. Uredbe br. 2201/2003 treba tumačiti na način da nadležni sud države članice ne mora prilikom primjene te odredbe u predmetu koji se odnosi na roditeljsku odgovornost uzeti u obzir utjecaj mogućeg prijenosa nadležnosti za rješavanje tog predmeta na sud druge države članice na pravo na slobodno kretanje odnosnih osoba ili razlog zbog kojeg je majka djeteta o kojem je riječ iskoristila to pravo prije pokretanja postupka pred tim sudom, osim ako takva razmatranja mogu imati štetne posljedice na položaj tog djeteta.

Troškovi

68 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (treće vijeće) odlučuje:

1. **Članak 15. Uredbe Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000 treba tumačiti na način da se primjenjuje u slučaju tužbe u području zaštite djece, koju je nadležno tijelo države članice podnijelo na temelju javnog prava, poput one o kojoj je riječ u glavnom postupku, i čiji je cilj usvajanje mjera koje se odnose na roditeljsku odgovornost, ako izjava o nadležnosti suda druge države članice zahtijeva, nadalje, da tijelo te druge države članice pokrene postupak odvojen od onoga pokrenutog u prvoj državi članici, na temelju svog unutarnjeg prava i s obzirom na možebitno različite činjenične okolnosti.**

2. **Članak 15. stavak 1. Uredbe br. 2201/2003 treba tumačiti na način da:**

   — **kako bi mogao ocijeniti da je sud druge države članice, s kojom je dijete posebno povezano, primjereniji za rješavanje, nadležni sud države članice mora osigurati da prijenos nadležnosti za rješavanje predmeta na takav sud donosi stvarnu i konkretnu dodanu vrijednost za rješavanje predmeta, uzimajući u obzir postupovna pravila koja se primjenjuju u toj drugoj državi članici;**

   — **kako bi mogao ocijeniti da je takav prijenos nadležnosti u najboljem interesu djeteta, nadležni sud države članice mora posebice osigurati da taj prijenos neće imati štetan utjecaj na položaj djeteta.**

3. Članak 15. stavak 1. Uredbe br. 2201/2003 treba tumačiti na način da nadležni sud države članice ne mora prilikom primjene te odredbe u predmetu koji se odnosi na roditeljsku odgovornost uzeti u obzir utjecaj mogućeg prijenosa nadležnosti za rješavanje tog predmeta na sud druge države članice na pravo na slobodno kretanje odnosnih osoba ili razlog zbog kojeg je majka djeteta o kojem je riječ iskoristila to pravo prije pokretanja postupka pred tim sudom, osim ako takva razmatranja mogu imati štetne posljedice na položaj tog djeteta.

Potpisi